

● ČUVARI STABILNOSTI

SEPA – brz i siguran transfer novca

Kako brzo, lako i bezbjedno izvršiti plaćanje, u eurima, prema inostranstvu i kako obaviti transfer novca između dva klijenta i dvije banke bilo gdje u eurozoni, a da to ne iziskuje troškove veće od onih koje bi imali da novac transferišete unutar svoje zemlje?

Dosadašnji problemi vezani za prekogranična plaćanja – visoke tarife, poravnane koje je bilo najkasnije tri radna dana od dana uplate sredstava, dio transfera koji nije ni stizao do krajnjeg korisnika i uopšte različiti standardi, bili su motiv za uvođenje novih pravila i mehanizama za brzo, efikasno i znatno povoljnije plaćanje širom eurozone.

Projekat SEPA (Single Euro Payments Area) iniciran je od strane evropske bankarske industrije i najvažnijih evropskih institucija, a predstavlja skup mehanizama, institucija i pravila za brzo i nesmetano obavljanje platnog prometa između subjekata u čitavoj eurozoni i šire. Ovaj regionalni platni sistem omogućava brže i lakše elektronsko plaćanje (bankarskim transferima, direktnim zaduženjem računa i kreditnim ili debitnim karticama) u eurima, odnosno obezbjeđuje ostvarivanje efikasnog i jedinstvenog platnog prometa u zoni eura. Ovaj sistem plaćanja prvenstveno je namjenjen plaćanjima u maloprodaji, tzv. mikro i malim plaćanjima, kao i plaćanjima koja vrše srednja i mala preduzeća. Režim SEPA obuhvata sve gotovinske transakcije do iznosa od 50.000 eura.

Ovaj projekat ima za cilj da: izjednači gotovinska i bezgotovinska plaćanja, uspostavi isti tretman za plaćanja u zemlji i izvan zemlje, izjednači troškove inostranih sa domaćim plaćanjima, eliminiše suvišno posredovanje između učesnika u platnom prometu, otkloni potrebu klijenata za držanjem više računa i posjedovanja više kartica u banci i obezbijedi druge olakšice za stanovništvo i privredu.

Ovo jedinstveno SEPA tržište obuhvata ukupno 32 zemlje, i to: 17 članica eurozone, 10 članica EU koje nemaju euro za nacionalnu valutu, 5 zemalja koje ne pripadaju EU (Island, Lihtenštajn, Monako, Norveška i Švajcarska), a od 1. jula 2013. godine pridružuje se i Hrvatska.

Zbog krupnih promjena koje se uvode, njihove složenosti i značaja koje će njihova primjena imati, SEPA projekat je zamišljen da se realizuje u nekoliko faza. Prva faza, faza kreacije, osmišljavanja i projektovanja sistema plaćanja efektivno je trajala od 1. januara 2004. do juna 2006. SEPA „paket“ je zvanično prihvaćen i odobren u oktobru 2006. sa jednici Savjeta ministara EU za ekonomske poslove i finansije (ECOFIN Council). Druga faza, faza upoznavanja,

Dosadašnji problemi vezani za prekogranična plaćanja bili su motiv za uvođenje novih pravila i mehanizama za brzo, efikasno i znatno povoljnije plaćanje širom eurozone

uvođenja i isprobavanja započela je sredinom 2006. i trajala je do 31. decembra 2007. U ovom vremenskom intervalu odvijale su se pripreme za primjenu novih sistemskih instrumenata, standarda i infrastrukture plaćanja, što podrazumijeva i određena testiranja, obuku i simulacije. Treća faza, predstavlja fazu prelaska na novi sistem, a započeta je 1. januara 2008. i trebalo je da se završi za tri godine. Izvjesno je da je ova faza najosjetljivija i najsloženija, tako da je njena praktična primjena zahtijeva duži period. Za okončanje ove faze utvrđeni su novi ro-

bjeđuju korisnicima jedinstven način transfera sredstava kako u okviru zemlje, tako i prekogranično. Svi transferi počivaju na dobro poznatim internacionalnim standardima – IBAN-u (International Bank Account Number – međunarodni broj bankovnog računa), BIC (Bank Identifier Code – bančin identifikacioni broj) i UNIFI (ISO 20022) XML (Extensible Markup Language – standard).

- Direktno zaduženje (trajni nalog), po prvi put, omogućava da se izvrši naplata sa računa u jednoj evropskoj zemlji za usluge obezbijeđene od strane kompanije u drugoj zemlji.

- SEPA kartice će omogućiti korisnicima mnogo lakšu upotrebu nacionalne kartice za plaćanje bilo gdje u Evropi.

Kada SEPA bude u potpunosti sprovedena i primijenjena (četvrta faza), stari nacionalni sistemi biće u potpunosti zamijenjeni novim jedinstvenim platnim sistemom. To će imati višestruke koristi kako za potrošače, tako i za kompanije, banke i druge finansijske institucije.

Potrošači će osjetiti pogodnosti ovog sistema u smislu sigurnijeg, lakšeg i lagodnijeg života. Imaće jedan račun u banci preko kojeg će moći vršiti sva plaćanja kako u zemlji tako i u inostranstvu po tarifama istim kao u domaćem platnom sistemu i imaće jednu platnu karticu sa čipom koja će zamijeniti gotovi novac u mnogim kupovinama.

Trgovci, koji se, poslije potrošača, najviše susreću sa platnim karticama, pojednostavljaju naplatu kartice time što će je ugovoriti samo sa jednom institucijom koja će procesuirati sva plaćanja.

Kompanije će pojednostaviti svoja plaćanja, s obzirom da će imati samo jedan račun sa kojeg će vršiti sva plaćanja u zemlji, a i van njenih granica. Time se smanjuju troškovi poslovanja i šteti vrijeme jer je i poravnane u kraćem roku.

Banke će biti u mogućnosti da ponude nove i inovirane usluge i proizvode na nova tržišta, van nacionalnih granica i time ostvare veće prihode. Za sve banke važiće ista pravila, uslovi i instrumenti za obavljanje platnog prometa i u zemlji i u euro-zoni.

Bez obzira što Crna Gora još nije članica SEPA-e, raduje činjenica što ćemo jednog dana kada budemo članica EU koristiti sve benefite ovog sistema plaćanja.

Sektor za finansijske i bankarske operacije
Centralne banke CG

PIŠE

ANA PEJOVIĆ

kovi i to za zemlje eurozone 1. februar 2014. godine, a za ostale države 31. oktobar 2016. Četvrta faza, odnosno posljednja faza ili faza pune i isključive primjene SEPA sistema plaćanja, po inicijalnom programu trebalo je da se operativno realizuje i obezbijedi njena puna primjena, počev od 1. januara 2011. Pošto ni treća faza nije okončana, iako su u toku finalne aktivnosti, za sada je neizvjesno kada će nastupiti potpuna primjena SEPA sistema, odnosno kada će se projekat u cjelosti implementirati.

Tri najčešće korišćena bezgotovinska platna instrumenta ovog sistema su:

- SEPA kreditni transferi koji obez-